КАК ДА ИЗНАСЯМЕ ЗА САЩ?

Ръководство за българските износители

ВЪВЕДЕНИЕ

I. КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ
ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ
ВНОС И ИЗНОС
ИКОНОМИКА
ПРОМИШЛЕНОСТ
ИНВЕСТИЦИИ И ВЪНШНА ТЪРГОВИЯ
II. ПОЛИТИЧЕСКА СИСТЕМА И ОСОБЕНОСТИ
III. ПРАЗНИЦИТЕ В САЩ

Съединените американски щати (САЩ) са не само най-голямата икономика в света, чийто вътрешен продукт (БВП) възлиза на 18.04 трилиона щ.д.1, но също така са сред водещите десет пазара в света с оптимални условия за правене на бизнес2. За свободния достъп до САЩ говори фактът, че десетки български компании успешно навлязоха на този пазар и просперираха – Телерик София, Тераком София, Фикосота Шумен, Тандем София (Tandem USA LLC Schaumburg, Illinois), Монбат Монтана, Биовет Пещера, Скейл Фокус София, Милара Пловдив, Метал Индъстрис Радомир, Българиън Оук Пловдив и много други. През октомври 2014 г., българският софтуерен разработчик Телерик беше придобит от американската компания Progress Software Corporation за 262.5 мил. щ.д., което се смята за една от най-големите сделки в корпоративната история на България.

В качеството си на най-голямата, най-комплексна и технически напреднала икономика в света, САЩ са ключов икономически партньор на България. САЩ са важен източник на нововъведения, изследвания и инвестиции, и също така представляват ключов пазар за български стоки и услуги. Страната е изключително разнообразно място за правене на бизнес с 50 различни законодателства и данъчни системи. Изборът на щат за регистрация на фирма е изключително важен от гледна точка на регулациите и данъците, като и това подлежи на промяна във времето. Да се отговори на въпроса как се прави бизнес в САЩ е все едно да се отговори на въпроса как се прави бизнес в Европа. В момента най-актуални и приветливи за делова и предприемаческа дейност са щатите Невада, Тексас, Вирджиния (с голяма концентрация на ИКТ бизнес в северната ѝ част) и Флорида, а от чисто данъчна гледна точка – Делауеър. Най-съсредоточен е софтуерния сектор в Масачузетс, Северна

[1] The World Bank, GDP (current US$), 2015.
[2] The World Bank, Doing Business, 2016.

Вирджиния, т. нар „ИКТ Триъгълник“ в двете „Каролини“ и естествено в Калифорния. Фармацевтичната индустрия е много добре развита в Масачузетс и Пенсилвания и по-специално в големите градове на тези щати, респективно – Бостън и Филаделфия.

Това ръководство има за цел да служи на Вас – българските експортно-ориентирани производители, в най-голямата световна икономика – тази на Съединените американски щати. Целта ни е да споделим най-добрите практики, установени в дейността на Службата по търговско-икономически въпроси (СТИВ) към Посолството на Република България във Вашингтон, Окръг Колумбия, САЩ.

Пожелаваме успех на експортните Ви начинания и оставаме на Ваше разположение!

I. КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ

ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ

- Население: 324,310,011 (по пресмятания от 2016 г.)
- Брутен вътрешен продукт (БВП): 18.037 трилиона щ.д. (2015 г.)[3]
- БВП на глава от населението: 56,116 щ.д. (2015 г.)
- Инфлация: 1.1% (2015 г.)
- Износ общо: 1.51 трил. щ.д. (2015 г.)[4]
- Внос общо: 2.273 трил. щ.д. (2015 г.)[5]
- Негативно търговско салдо: 763 млрд. щ.д.

ВНОС И ИЗНОС

Износът на САЩ се състои главно от рафиниран петрол (103 млрд. щ.д.), коли (60,8 млрд. щ.д.), самолети, хеликоптери и други въздухоплавателни средства (53.2 млрд. щ.д.), части за превозни средства (38.4 млрд. щ.д.), медикаменти (38.1 млрд. щ.д.). През 2015 г. основните дестинации за износ са Канада (280 млрд. щ.д.), Мексико (235 млрд. щ.д.), Китай (116 млрд. щ.д.), Япония (62 млрд. щ.д.) и Германия (49.9 млрд. щ.д.).

Вносът се състои предимно от суров петрол (230 млрд. щ.д.), коли (155 млрд. щ.д.), компютърна техника (92 млрд. щ.д.), рафиниран петрол (69.2 млрд. щ.д.) и части за превозни средства (62.8 млрд. щ.д.). Вносът през 2015 г. е от: Китай (483 млрд. щ.д.), Канада (296 млрд. щ.д.), Мексико (296 млрд. щ.д.), Япония (131 млрд. щ.д.) и Германия (124.8 млрд. щ.д.).

През 2015 г. търговският баланс между България и САЩ е положителен за страната ни (308.6 млрд. щ.д.). Износът на САЩ за България се равнява на 289.1 мил. щ.д., а вносът от България е 597.7 мил. щ.д.).

ИКОНОМИКА

Мощна, разнообразна и технологически напреднала, икономиката на САЩ е най-голямата в света. Със своя БВП от около 16.77 трил. щ.д. и БВП от 56,116 щ.д. на глава от населението през 2015 г., САЩ отговарят за около 22% от глобалния БВП. Силата на тази икономика лежи в нейните мащаби и пазарното ѝ разнообразие. Освен че притежава разнообразни природни ресурси, включително петрол, природен газ и рудни изкопаеми, страната разполага също и с обширен селскостопански сектор,

[3] The World Bank, 2015.
[4] The World Factbook, CIA, 2015.
[5] Пак там.

развита индустриална база, растящ сектор на услугите, водещи позиции в областта на високите технологии и компетентен и квалифициран пазар на труда. Силата на икономиката на САЩ обаче е подложена на изпитание. Световната финансова криза, белязана от сривове на инвестиционните банки, падащите цени на жилищата и затегнатото кредитиране, тласнаха САЩ към рецесия в средата на 2008 г. В отговор на кризата, правителството на САЩ учреди Програма за подпомагане на проблемните активи – Troubled Assets Relief Program (TARP) на стойност 700 млрд. щ.д., за да закупи акции в американски банки и други индустриални корпорации през октомври 2008 г., последвани от пакети фискални стимули (Quantitative Easing, QE), на Федералния резерв (Фед), които да помогнат за създаването на работни места и на икономиката да се възстанови.

- Първият пакет фискални стимули (QE1), от декември 2008 г. до март 2010 г., бе на обща стойност от 2.054 трилиона ЩД.
- QE2, от ноември 2010 г. до юни 2011 г., бе на стойност 600 млрд. ЩД.
- QE3, от септември 2012 г. до октомври 2014 г., на стойност от 4.5 трилиона.

В резултат на фискалните стимули, американската икономика отново расте, но продължителността на този растеж е под въпрос предвид края на интервенцията от страна на Фед. На 16 декември 2015 г., след почти 10 години на фискални стимули, Фед повиши основния си лихвен процент с 0.25%. Фед имаше нужда от цяла година, за да повиши този процент с нови 25 базови пункта, в опит да нормализира икономиката на страната. Все още не ясно как икономиката ще реагира на отлива на стимули и дали текущият растеж ще е самодостатъчен в дългосрочен план.

Важно е да се отбележи и значимото фискално предизвикателство пред Америка. През януари 2015 г. САЩ преминаха психологическата граница от 18 трил. щ.д. външен дълг. Само две години по-късно, през 2017 г., дългът нарасна до 20 трил. щ.д. и продължава да расте ежемесечно. За двата си мандата като президент на САЩ от 2001 до 2009 г., Джордж У. Буш прибави 5 трил. щ.д. към националния дълг на страната. Дори тази огромна сума бледнее пред 10-те трил. щ.д. дълг, генерирани по време на администрацията на президента Барак Обама (2009 - 2017 г.). Съществуват редица индикации, които показват че апетитът за увеличаване на дълга ще остане все така ненаситен и при мандата на президента Доналд Тръмп.

ПРОМИШЛЕНОСТ

През 2015 г. секторът на услугите е факторът с най-голям принос за БВП (79.5%), следван от промишлеността (19.4%) и земеделието (1.%)6. САЩ са на първо място в света като страна-производител. В това важна роля изиграват редица правителства, издигайки чрез своите политически стъпки целите на американския бизнес в международната търговия. Въпреки че САЩ запазва водещата си позиция,

[6] Пак там.

от началото на финансовата криза през 2008 г., промишленото производство на САЩ се е свило от 2.8 трил. щ.д. до 2.4 трил. щ.д. през 2013 г.

Водещите производствени индустрии на САЩ включват: автомобилна, аерокосмическа и отбранителна, телекомуникационна, химическа, електронна, компютърна и софтуерна. През 90-те, някои традиционни производствени сектори отбелязаха силен растеж като възприеха нова технология и увеличиха производителността на труда. Други сектори се преборихa, като разчитаха на внос на компоненти и дори завършени продукти.

Секторът на услугите понесе тежък удар от икономическото забавяне, изпадайки от положителен растеж от 3% през 2008 г. до 3,6% свиване през 2009 г. Днес, секторът отново расте като през 2015 г. представлява почти 80% цялата икономика на страната. Първо място по брой наети работници си разделят професионалните и бизнес услугите (12.4% през 2014 г.) и правителствените и общински услуги (12.4%). След тях се нареждат услугите по здравеопазването и социалните помощи (12%)7. Най-бързо развиващите се сектори са финансовите услуги; професионалните, научни и технически услуги; производството на трайни стоки, в частност компютри и електронни продукти; недвижими имоти и здравеопазване. От времето на финансовата криза обаче, банковият сектор забави темпове, и се очаква тази тенденция да продължи, поради налагането на по-затегнати условия за сключване на заеми.

През последните няколко десетилетия, селскостопанската икономика на САЩ е нестабилна. Земеделската продукция на САЩ възлиза на 156 млрд. щ.д. през 2008 г., 140 през 2009 г. и 197 през 2015 г.8 Това нарежда този сектор на Американската икономика на трето място по големина в света, след тези на Китай (977 млрд. щ.д. през 2015 г.) и Индия (355 млрд. щ.д. през 2015 г.). Въпреки че понастоящем селското стопанство има малък дял в БВП, фермерите остават мощен икономически и политически фактор. САЩ има излишък в селското стопанство и около четвърт от селскостопанската продукция на страната отива за износ. Главните износни селскостопански суровини включват млечни продукти и царевица. На следващо място по важност са зърнените култури, като пшеница, и маслодайни семена като соя.

ИНВЕСТИЦИИ И ВЪНШНА ТЪРГОВИЯ

През 2016 г. Световната банка класира САЩ като тридесет и петата страна в света, която създава най-благоприятни условия за осъществяването на трансгранични търговски операции.9 Това е срив от почти двадесет места в сравнение с шестнадесетата позиция през 2014 г., но като се има предвид, че повечето от първите 30 места се заемат от страни членки на Европейския съюз, то можем да твърдим, че

[7] Bureau of Labor Statistics, December 2015
[8] The World Factbook, CIA, 2015
[9] World Bank Group, Doing Business, Ranking of Economies

САЩ остават една от топ страните за осъществяване на трансгранична търговия. Понастоящем съществуват съвсем малко затруднения в двустранните търговски отношения между България и САЩ. Правителството на САЩ остава отворено за преки чужди инвестиции (ПЧИ) и е сред най-големите приемници на такива инвестиции в света.

Според Организацията за международни инвестиции, пикът на ПЧИ в САЩ е отбелязан през 2008 г. и възлиза на 310 млрд. щ.д.10 През 2012 г., годишният прием на тези инвестиции спада до 166 млрд. щ.д. Въпреки това забавяне, общият обем на чуждестранните инвестиции в САЩ нараства постепенно от 2.05 трил. щ.д. през 2008 г. до 2.65 трил. щ.д. през 2012 г.

Най-големия приток на инвеститори за 2012 г. идва от Великобритания (487 млрд. щ.д.), следвана от Япония (308 млрд. щ.д.), Нидерландия (275 млрд. щ.д.), Канада (225 млрд. щ.д.), Франция (209 млрд. щ.д.), Швейцария (204 млрд. щ.д.), Люксембург (202 млрд. щ.д.) и Германия (199 млрд. щ.д.). Притокът на чужди инвестиции в САЩ са насочени предимно към финансовия и застрахователния сектор, следвани от производството, информацията, складови учреждения, търговия на дребно, професионални, научни и технически услуги, недвижими имоти и други отрасли. Въпреки световната финансова криза, рисковата капиталова индустрия на САЩ преживява възраждане на потока от сделки и инвестиционна активност и в обещаващи бързо-растящи компании. Промишлеността е настроена оптимистично към подобряващите се пазарни условия и по-добрата среда за ликвидни събития чрез дейности като първоначално публично предлагане (ППП) или сливания и придобивания (СИП). САЩ ще останат доминиращ играч в сферата на рисковото и портфейлно финансиране, инвестиращи в глобални предприемачи и подпомагащи развитието на международни бизнес формации, осигуряващи възможност на високоразвитите български компании да привлекат американски капиталовложения.

II. ПОЛИТИЧЕСКА СИСТЕМА И ОСОБЕНОСТИ

САЩ са федерална република, която обхваща петдесет отделни щата, както и териториите на Гуам, Северните Мариански острови, Пуерто Рико, Вирджинските острови и Американска Самоа. Конституцията на САЩ от 1787 г. се основава на модела на федералната република и принципа за разделението на властите между три клона на държавното управление: Изпълнителната, която включва Президента и назначения от него кабинет; Законодателната, която се състои от двукамерен Конгрес – Камарата на представителите и Сенат, като и от двете могат да произлизат законопроекти; и Съдебна, оглавявана от Върховния Съд на САЩ, който е апелативно съдилище и разполага с върховни интерпретативни пълномощия при тълкуването на Американската конституция.

[10] Organization for International Investment, Foreign Direct Investments in the United States, 2013 Report

Конституцията постановява определени въпроси да бъдат под надзора на федералното ниво на управление: външни дела, национална отбрана, поддръжка на валутата и регулиране на междущатските търговски отношения. Щатската юрисдикция покрива такива области, като углавните закони, гражданските закони, учредяване на различни бизнес организации, труд, образование и благотворителни фондове. Под нивото на щатските правителства са градските и областни управления. Всеки от петдесетте щати има отделна конституция и асоциирано разделение на властта между трите клона на управлението.

В политическия живот на САЩ доминират две главни партии, Демократическата и Републиканската, които имат явната подкрепа на 90 процента от гласуващия електорат. Партиите с нисък малък статут включват Зелената партия, Либертарианците и Конституционната партия. Те събират заедно около десет процента от електоралните гласове. Последните президентски избори през 2016 г. бяха спечелени от кандидата на републиканците и магнат на недвижими имоти Доналд Тръмп.

III. ПРАЗНИЦИТЕ В САЩ

Избягвайте бизнес пътуванията в края на ноември, тъй като ще бъде невъзможно да уговорите бизнес срещи и летищата ще са изключително натоварени поради празника за Деня на благодарността. Националните празници за 2017 г. – 2018 г. се празнуват в следните дни, макар и да не се падат непременно на тях:

За 2017 г.:

- Нова Година - 1 януари и 2 януари
- Рожденият ден на Мартин Лутър Кинг – 16 януари
- Денят на Президента (President’s Day) - 20 февруари (рожден ден на Джордж Вашингтон)
- Възпоменателен ден (Memorial Day) – 29 май
- Ден на независимостта (Independence Day) – 4 юли
- Ден на труда (Labor Day) – 4 септември
- Колумбов ден (Columbus Day) – 9 октомври
- Ден на ветерана (Veteran’s Day) – 10 ноември
- Ден на благодарността (Thanksgiving Day) – последният четвъртък на ноември, през 2017 г. е на 23 ноември
- Коледа – 25 декември

За 2018 г.:

- Нова Година - 1 януари и 2 януари
- Рожденият ден на Мартин Лутър Кинг – 15 януари
- Денят на Президента (President’s Day) - 19 февруари (рожден ден на Джордж Вашингтон)

- Възпоменателен ден (Memorial Day) – 28 май
- Ден на независимостта (Independence Day) – 4 юли
- Ден на труда (Labor Day) – 3 септември
- Колумбов ден (Columbus Day) – 8 октомври
- Ден на ветерана (Veteran's Day) – 12 ноември
- Ден на благодарността (Thanksgiving Day) – последният четвъртък на ноември, през 2018 г. е на 22 ноември
- Коледа – 25 декември

Отбележете, че не всички почивни дни се спазват от частния сектор – например, докато правителствените учреждения празнуват Деня на ветерана и Деня на Колумб, малко частни бизнес-организации правят това.